

Flygtningenævnets baggrundsmateriale

Bilagsnr.:	232
Land:	Somalia
Kilde:	Landinfo
Titel:	Temanotat "dokumenter i Somalia og Sudan"
Udgivet:	4. februar 2008
Optaget på baggrundsmaterialet:	15. september 2008

Temanotat

Dokumenter i Somalia og Sudan

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) skal som faglig uavhengig enhet innhente og analysere informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet, Utlendingsnemnda og Arbeids- og inkluderingsdepartementet til enhver tid har behov for kunnskap om for å kunne løse sine oppgaver.

Landinfos rapporter er basert på opplysninger fra både offentlige og ikke offentlige kilder. Opplysningene er innsamlet og behandlet i henhold til kildekritiske standarder. Kilder som av ulike grunner ikke ønsker å bli offentliggjort, er ikke nevnt ved navn.

Opplysningene som blir lagt fram i rapportene, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Rapportene er heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som rapportene omhandler.

© Landinfo 2008

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarframstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.

Alle henvendelser om Landinfos rapporter kan rettes til:

Landinfo
Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Storgaten 33 A
Postboks 8108 Dep
N-0032 Oslo

Tel: 23 30 90 45

Fax: 23 30 90 00

E-post: mail@landinfo.no

www.landinfo.no

SUMMARY

This paper describes the various identity documents, i.e ID-cards, citizenship identity documents, passports, birth certificates and marriage certificates which are issued by different agencies in Sudan. Whereas Sudanese authorities have a fairly good system of registration and issuance of public documents, quite the opposite is the case in Somalia.

Even though the Transitional Federal Government (TFG) has established itself in Somalia, there are no functioning agencies or registries that can issue identity documents for its citizens. In Somaliland however, the breakaway republic in the north-western part of Somalia which is not internationally recognised, there are agencies which issue various documents, but due to lack of registration procedures, control and corruption the validity of these documents are dubious.

SAMMENDRAG

Temanotatet beskriver de forskjellige identitetsdokumentene, det vil si blant annet ID-kort, nasjonalitetsbevis, pass, fødsels- og fødselsattester som utstedes i Sudan. Mens sudanske myndigheter har relativt gode registreringsrutiner og oversikt over sine borgere, er situasjonen ganske annerledes i Somalia.

Selv om den somaliske overgangsregjeringen nå har sete i Somalia finnes det ingen etater som kan utstede dokumenter eller registre som kan dokumentere innbyggernes identitet. I Somaliland, utbryterrepublikken i den nordvestlige delen av Somalia som ikke er anerkjent av noe land, finnes det myndigheter som utsteder ulike dokumenter. Mangelen på registreringsrutiner, kontrollmekanismer og korrupsjon medfører imidlertid at notoriteten på disse dokumentene er tvilsom.

INNHold

1. Innledning	5
2. Somalia	7
2.1 Registrering i regi av offentlige myndigheter og deres oversikt over landets innbyggere	7
2.2 Navneskikker og aldersangivelser	7
2.3 Registrering av ulike typer data og utstedelse av attester	8
2.4 Fødselsregistrering og fødselsattester	8
2.5 Ekteskap og skilsmisse	9
2.6 Dødsfall	9
2.7 ID-kort	9
2.8 Pass	10
3. Somaliland (Nordvest-Somalia)	11
3.1 Registreringer av ulike typer data	11
3.2 Fødselsregistrering fødselsattester	11
3.3 Ekteskap og skilsmisse	11
3.4 Dødsfall	12
4. Sudan	13
4.1 Registrering i regi av offentlige myndigheter og deres oversikt over landets innbyggere	13
4.2 Fødselsregistrering og utstedelse av fødselsattester	13
4.3 Ekteskap og skilsmisse	14
4.4 Dødsfall	15
4.5 ID-kort	15
4.6 Pass	15
4.7 Nasjonalitetsbevis	15
5. Referanser	16

1. INNLEDNING

For en generell bakgrunn om dokumentsituasjonen og offentlig forvaltning i Afrika sør for Sahara, anbefales Landinfos temanotat *Afrika sør for Sahara- om dokumenter og offentlig forvaltning* (2007). I referanselisten finnes flere kilder som ikke er direkte sitert i dette notatet, men som er nyttig bakgrunns- og tilleggsinformasjon.

Forskjellene mellom landene i Afrika sør for Sahara er store, men det finnes likevel mange fellesnevner (Landinfo 2007).

Landene er tidligere europeiske kolonier og har arvet et forvaltningssystem og forvaltningsspråk fra tidligere kolonimakter. Økonomien i landene er generelt svak og hovedsakelig basert på eksport av noen få råvarer og svært lite industri. Befolkningsveksten er stor, migrasjonen fra landsbygda til urbane strøk og mellom landene i området er stor, infrastrukturen er dårlig utbygget og det politiske livet er i stor grad dominert av neopatrimonialistiske¹ strukturer (ibid). Korrupsjon og nepotisme² er også utbredt.

Sudan har mer til felles med arabiske land i Nord-Afrika enn med det øvrige Afrika. Arabisk er forvaltningsspråk og er mindre preget av neopatrimonialistiske strukturer enn mange andre afrikanske stater. Sudan rangeres riktignok som et av de mest korrupte landene i verden,³ men denne korrupsjonen knytter seg i stor grad til store kontrakter innen oljebransjen, og i noe mindre grad til "kjøp" av offentlige tjenester som for eksempel utstedelse av dokumenter og attester. Men den jevne sudaner opplever allikevel at korrupsjon er et problem.⁴

Research in Sudan is a difficult undertaking due to the many logistical challenges of travelling around the country. An even greater challenge, however, lies in ensuring that participants feel free to speak openly and forthrightly about their thoughts and feelings. This is especially true in a conflict society such as Sudan, and it was clear that some participants were cautious in speaking fully on subjects such as corruption and political parties. (Cook 2005:6)

(...)

¹ "I en afrikansk sammenheng innebærer dette at statlige institusjoner og forvaltning i stor grad blir en fasade for et politisk system som fungerer vesensforskjellig fra det vi forholder oss til i Norge, og hvor de som arbeider innenfor statlig forvaltning ofte har helt andre mål, motiver og prioriteringer for arbeidet sitt enn vesteuropeiske byråkrater. I hele statsapparatet, fra øverst til nederst, blir posisjoner – både som folkevalgt og som statsansatt – et middel til å sikre seg og sine klienter en andel av statlige ressurser. Det er viktig å understreke at selv idealistiske personer som kjemper mot disse strukturene i afrikanske land ofte selv blir slukt av det neopatrimonialistiske systemet, fordi det er uhyre vanskelig å stå i mot press fra familie, slekt, folk fra hjemstedet og personer av samme etniske gruppe om at en skal utnytte sin posisjon for å hjelpe dem. Med andre ord: Det er ekstremt vanskelig å inneha en slik stilling og definere seg som ikke-patron, fordi store deler av omgivelsene vil se på vedkommende som en patron og seg selv som klienter uansett – selv om de kan være kritiske til hvordan systemet virker" (Landinfo 2007:12).

² Nepotisme betyr at man utnytter personlige relasjoner til å oppnå goder.

³ Ifølge Transparency International (2007). Sudan ligger på 172. plass av 178 land. Indikatoren som benyttes bygger på hvordan næringslivsfolk, akademikere og risikoanalytikere oppfatter situasjonen. Skalaen går fra 0 (veldig korrupt) til 10 (helt renhårig). Indikatoren omfatter korrupsjon i offentlig sektor og i politikken.

⁴ NDIs rapport er basert på intervjuer med utvalgsgrupper i Nord-Sudan i 2005, og kan anses for å gi et godt uttrykk for folkemeningen.

Willingness to discuss the absence or existence of corruption varied significantly by group. Women, in particular, were reluctant to speak of corruption or would only speak of social corruption, such as drugs and alcohol. Of the participants who chose to speak about corruption, the vast majority say it is prevalent across all areas of Sudanese life. Nepotism and corruption in employment were most often spoken of but larger issues of corruption in different levels of government activities, especially as it related to development, was a concern as well.

Nevertheless, corruption was often at the bottom or near the bottom of participants' priorities, in part because other needs are so pressing but also because some participants view corruption as less of an issue in Sudan than in other countries or organizations.” (Cook 2005:2)

Landene på Afrikas Horn, det vil si Etiopia, Eritrea, Djibouti og Somalia, skiller seg også til dels betydelig fra landene ellers på kontinentet historisk og kulturelt. I Etiopia, Eritrea og Somalia dominerer dessuten lokale språk i forvaltningen. Men både Somalia og Sudan var underlagt kolonimakten Storbritannia,⁵ som i likhet med alle kolonimaktene i regionen investerte relativt lite ressurser i å bygge ut statsapparatet i koloniene sine utover det aller mest nødvendige som var definert ut fra kolonimaktens behov, ikke koloniens (Landinfo 2007). Men til tross for enkelte forskjeller har forvaltningssystemet i Sudan⁶ og Somalia⁷ i likhet med de andre britiske koloniene i Afrika, sine historiske røtter hovedsakelig i den anglo-saksiske forvaltningstradisjonen. Denne kjennetegnes av relativt liten statlig dominans, og hovedfokus på såkalt indirekte styre av koloniene under kolonitida (ibid).

Dette innebar at britene i stor grad forsøkte å styre sine områder gjennom lokale hierarkier. Disse hierarkiene styrte ved hjelp av både sekulære lover og religiøs/tradisjonelt lovverk. Fortsatt skjer ekteskap, skilsmisse og overføring av foreldremyndighet for barn i begge land i henhold til religiøs og/eller tradisjonelt regelverk, som for eksempel i Somalia ikke eksisterer i skriftlig form.

⁵ På Berlinkonferansen som ble avholdt i 1885, delte stormaktene Afrika mellom seg. Britene ville ha kontroll over Nilen for å kunne gjennomføre store vanningsprosjekt i Egypt. I 1899 ble Egypt og Storbritannia enige om å styre Sudan i fellesskap. Da den britiske generalguvernøren i Sudan ble drept i Kairo i 1924, overtok britene hele administrasjonen i samarbeid med lokale høvdingar.

Storbritannia opprettet på 1880-tallet et protektorat i Nordvest-Somalia; Britisk Somaliland. I 1889 kjøpte Italia herredømmet over Sør-Somalia (Italiensk Somaliland) av sultanen av Zanzibar. Etter 2. verdenskrig ble Italiensk Somaliland forvaltet av FN, men den daglige administrasjonen ble ivaretatt av Italia fram til uavhengigheten i 1960, da det tidligere Britisk Somaliland og det italienske Sør-Somalia gikk sammen i én stat – Somalia.

⁶ Selv om den islamske innflytelsen i det sudanske rettssystemet og lovgivningen var viktig, var den britiske påvirkningen på den sudanske forvaltningen og lovsystemet under og etter kolonitiden sterk. Men lovreformene etter militærkuppet i 1969 bidro til en betydelig egyptisk innflytelse særlig innen sivilrett, handelsrett og strafferett. Motstanden mot disse endringene var store og særlig gjaldt det strafferett. Den egyptiske modellen som erstattet den sudanske var bygget på det franske lovsystemet som var helt fremmed for sudanere. I 1973 ble dette systemet endret, og landet fikk tilbake sitt tidligere britisk/islamske system (US Library of Congress 1991).

Etter kuppet i 1989 som brakte presiden al-Bashir til makten ble islamsk familielov for første gang kodifisert i Sudan (Tønnesen 2007).

⁷ Se fotnote 5. Italienerne satte i likhet med britene sine spor, men myndighetsapparatet var i all hovedsak begrenset til hovedstad og byområder. Blant nomadene og i fjerntliggende landsbyer på landsbygda var befolkningen stort sett upåvirket av myndighetenes eksistens. Her var det tradisjonell somalisk rett som ble brukt (CRD 2005).

2. SOMALIA

Somalia har vært uten fungerende sentralt styresett siden 1991, og store deler av landet er uten reell sentral styring og kontroll. Dette betyr at landets innbyggere ikke har hatt mulighet til å få offentlige dokumenter som for eksempel ID-kort og pass, eller ulike attester⁸ de siste 17 årene.

2.1 REGISTRERING I REGI AV OFFENTLIGE MYNDIGHETER OG DERES OVERSIKT OVER LANDETS INNBYGGERE

Det har ikke vært gjennomført folketelling i Somalia siden 1975, og det finnes i dag ingen nasjonal eller lokal myndighet som har oversikt over innbyggerne. Den føderale somaliske overgangsregjeringen som ble innsatt høsten 2004 har ennå ikke etablert statlige etater og registre som kan utstede og registrere offisielle dokumenter, men myndighetene skal ha begynt å utstede nye pass via det forente arabiske emiratet Sharjah 1. april 2007 (se punkt 2.8).

De dokumentene og attestene som utferdiges av ulike private instanser foregår derfor på bakgrunn av den informasjonen vedkommende selv (eventuelt med vitner), eller pårørende gir.

Samtlige arkiver og offentlige kontorer ble plyndret eller ødelagt under borgerkrigen og det er derfor ingen registre, gjenparter eller originaler i Somalia å sammenligne dokumenter og attester med. Basert på den kjennskapen Landinfo har om somaliske forhold kan det imidlertid etter en konkret vurdering være grunnlag for å vektlegge dokumentasjon utstedt før 1991, når denne framlegges i original versjon.

Etter Landinfos vurdering bør man om mulig sammenligne opplysningene i de ulike dokumentene og se om det er samsvar mellom dokumentene som framlegges og opplysninger i tidligere asylintervju.

2.2 NAVNESKIKKER OG ALDERSANGIVELSER

Somaliere bruker formelt tre navn i offentlige dokumenter: eget navn gitt ved fødsel, videre fars egennavn og farfars egennavn, for eksempel Ahmed Mohammed Abdulle (Ahmed= eget navn, Mohammed= fars navn, Abdulle= farfars navn). Merk at fars navn ikke tilsvarer våre mellomnavn, og farfars navn ikke brukes som våre etternavn. Ved fødselen kan et barn få flere fornavn. Det er også vanlig å gi barnet et kallenavn som kan være et familiært navn, et beskrivende⁹ navn eller en forkortelse av det gitte navnet. Det hender ofte at disse navnene blandes sammen og det kan også hende at en person bruker kallenavnet i offisielle sammenheng. Det er fremdeles mange analfabeter i Somalia og ofte er man ikke opptatt av det formelle. Resultatet kan bli forvirring om ”korrekt” navn og oppgitt identitet.

⁸ Flere private institusjoner utsteder imidlertid attester, eksempler på slike er vitnemål fra skoler og private universiteter, fødselsattester/bekreftelse på fødsel fra sykehus og vigselfattester utferdiget av sharia-domstoler. Se IRB 2007c for mer informasjon om somalieres tilgang på dokumentasjon etter 1990.

⁹ Eksempler på kallenavn/beskrivende navn er Yusuf Mohamed Siyad ”Indha’Adde” (lyse øyne), krigsherre og tidligere guvernør i Nedre Shebelle, og Mohamed Hassan Nur ”Shaaticaduud” (rød skjorte), leder av RRA (Rahanweyn Resistance Army). Se IRB 1991 for mer informasjon om navneskikker.

Det er også forskjeller i hvordan vi i Norge og somaliere i Somalia rent kulturelt behandler, oppfatter og inndeler tid. Somaliere er i likhet med svært mange andre afrikanere ikke særlig opptatt av alder. Svært få kjenner sin eksakte fødselsdato.

Når man i Somalia snakker om begrep som år og måneder berører man – avhengig av sammenheng- to ulike system. Blant byboere bruker man vanligvis vår års - og månedsinndeling. På landsbygda er det stort sett den islamske kalenderens år og måneder man bruker. Det islamske året baserer seg på månens syklus som er kortere enn vårt (gregorianske) år. Mange steder på landsbygda bruker man også et system der årene deles inn i grupper på syv år, og hvert av dem får navn etter en ukedag. I tillegg bruker man ofte også et kallenavn på året som viser til en spesiell hendelse, for eksempel ”tirsdaysåret med den lange halen”. I Sør-Somalia refererer dette navnet til det året (antageligvis 1961) da man for første gang så et jetfly krysse himmelen (Helander). Derfor oppgis alderen vanligvis i det antall år man tror man er, selv om dette ikke alltid er korrekt. Alderen bygger i stor grad på muntlig overlevering fra foreldre til barn, men her kan forskjellig kalender og tidsregning bringe usikkerhet i angivelsen.

2.3 REGISTRERING AV ULIKE TYPER DATA OG UTSTEDELSE AV ATTESTER

Attester og dokumenter utstedt i Mogadishu og andre sørsomaliske byer var hovedsakelig på italiensk fram til ca 1975, selv om somalisk ble innført som landets offisielle skriftspråk 21. oktober 1972 (IRB 1998). I Britisk Somaliland (se kapittel 3) ble dokumenter utferdiget på engelsk fram til ca 1973 (IRB 1994).

2.4 FØDSELSREGISTRERING OG FØDSELSATTESTER

Det forekommer ingen offentlig registrering av fødsler i Somalia i dag. Det utstedes derfor ingen offisielle fødselsattester, utover eventuelle attester som utstedes i forbindelse med fødsler på sykehus. Men har i dag svært begrenset eller ingen mulighet til å verifisere slike attester. Før 1991 ble stort sett bare sykehusfødsler registrert.¹⁰

For å få fødselsattest måtte vedkommende henvende seg til kommune-administrasjonen hvor det ble opprettet en familiemappe (family file) og man fikk et familienummer. Vedkommende måtte ha med seg to vitner fra sin klan/subklan som kjente vedkommende godt (IRB 1994).

¹⁰ Landinfo er i besittelse av kopi av fødselsattest fra før 1991.

2.5 EKTESKAP OG SKILSMISSE

Før den somaliske nasjonalstatens sammenbrudd i 1991 ble såkalte *wadaat*; religiøst kyndige personer med vigselskompetanse, utpekt og registrert av myndighetene gjennom de regionale Khadi's Court som var administrert av Ministry of Justice and Religious Affairs. Til stede ved ekteskapsinngåelsene var foruten vigselsmannen, paret (kvinnen er ikke nødvendigvis til stede), kvinnens verge, to (mannlige) vitner, som er et krav i sharia, islamsk lov. Etter vigslene ble ekteskapet registrert og ekteparet kunne få en vigselsattest. Etter 1991 har det ikke vært noen sentral utnevnelser- og registreringsordning.¹¹

Lokale sharia-domstoler skal imidlertid til en viss grad ha ført kontroll med disse vigselspersonene også etter 1991. Vigselsattester har også blitt utstedt av sharia-domstoler i Mogadishu og andre byer siden 1991.¹²

Den lokale sheiken utferdiget attest og sharia-domstolen stemplet dokumentet (Udlændingestyrelsen 1997). I de tilfellene sheikhen selv var medlem av domstolen kunne han også selv stemple dokumentet. Sharia-domstolene har ikke nødvendigvis vært i besittelse av gjenparter av attestene og det har ikke blitt ført noe sentralt eller lokalt register over vigsler ved disse domstolene. Det er derfor svært vanskelig eller umulig å verifisere slike attester.

Det har aldri vært mulig å inngå sivile (borgerlige)ekteskap i Somalia.

2.6 DØDSFALL

Før 1991 ble dødsfall stort sett bare registrert når dødsfallet skjedde på sykehus. Man kan regne med at sykehus også i dag kan skrive ut dødsattest/erklæring, men mulighetene til å verifisere slike dokument er svært begrenset. Heller ikke opplysninger om dødsfall er blitt registrert sentralt siden 1991.

2.7 ID-KORT

ID-kort utstedes ikke i Somalia i dag, men før 1991 ble ID-kort utstedt i alle byer og distrikter.¹³ ID-kortet var nødvendig for å få pass, begynne på skole, åpne bankkonto etc. For å få ID-kort måtte søkeren fremlegge fødselsattest (se punkt 2.4 ovenfor). ID-kortene hadde både familienummer og et registreringsnummer (IRB 1994, se også IRB 1990b og IRB 1993 for mer informasjon).

¹¹ Et unntak er Somaliland, se kapittel 3. For informasjon om forholdene rundt slik registrering før 1990, se IRB 1990a.

¹² De første shariadomstolene (etter borgerkrigen) i Mogadishu ble etablert i august 1994. Landinfo er i besittelse av kopi av vigselsattest utstedt av shariadomstoler etter 1991.

¹³ Landinfo er i besittelse av kopi av slike ID-kort.

2.8 PASS

Fordi Somalia ikke har hatt fungerende sentralmyndigheter siden januar 1991, har de færreste land akseptert somaliske pass som gyldige reisedokument. Det er eksempler på at somaliske ambassader både på 1990-tallet og senere har utstedt (solgt) pass til somaliere som oppholder seg i utlandet (Reuters 2007). De somaliske utenriksstasjonene har ikke vært underlagt kontroll fra Somalia, og de har heller ikke hatt muligheter til å kontrollere eventuelle dokumenter som har blitt fremlagt som dokumentasjon på oppgitt identitet.

Ifølge media skal de somaliske overgangsmyndighetene ha godkjent innføringen av et nytt elektronisk pass (Reuters 2007). Det nye passet skal ifølge AfrolNews (Awdal News Network 2007) inneholde en elektronisk brikke og biometrisk teknologi for å forhindre forfalskninger. Det nye passet skal koste 100 USD i Somalia og 150 USD utenfor Somalia (Awdal News Network 2007). Passet skal ifølge AfrolNews (Awdal News Network 2007) utstedes via Det forente arabiske emiratet Sharjah, og de første som vil få slike pass er somaliere bosatt i Emiratene. Kenyanske og etiopiske myndigheter, samt myndighetene i Emiratet, skal ifølge nyhetsmeldinger ha godkjent de nye somaliske passene som gyldige reisedokument (Reuters 2007, Awdal News Network 2007). Verken norske myndigheter eller øvrige Schengen-land har akseptert passene. Det samme gjelder Canada (Norges ambassade i Nairobi desember 2007) og USA (US Department of State, ingen dato).

Det skyldes ikke at passet i seg selv har dårlig kvalitet, men at det ikke finnes myndigheter med tilstrekkelig notoritet til å utstede pass. Denne situasjonen vil ikke endre seg med de nye passene. Derfor har alle Schengen-landene gitt uttrykk for at de ikke godkjenner de nye passene.

3. SOMALILAND (NORDVEST-SOMALIA)

Området Somaliland (Nordvest-Somalia) erklærte seg uavhengig i mai 1991, men ingen land har anerkjent denne statsdannelsen. Presidentvalg og parlamentsvalg ble avholdt i henholdsvis 2003 og 2005. Somaliland har etablert eget rettsvesen, lovgivning, politi med mer. Det finnes imidlertid ingen sentralisert oversikt over innbyggerne i området og saker vedrørende familierettslige forhold håndteres i hovedsak av religiøse domstoler som er underlagt Ministry of Religious Affairs. Den primære rettskilden som anvendes er sharia-familielovgivning. Kompetansen til å fatte rettslige avgjørelser i henhold til denne lovgivningen er tillagt seks regionale religiøse domstoler (Regional Khadi's Court). Avgjørelser fattet ved disse domstolene kan ankes inn for Ministry of Religious Affairs i Hargeisa.

De seks regionale domstolene er lokalisert i byene Borama (i Awdal-regionen), Hargeisa (i Waqoyi Galbeed) Berbera (i Sahil), Burao (i Togdheer), Erigavo (i Sanaag) og Las Anod (i Sool).

I tillegg til å fatte avgjørelser i familierettslige tvister, samt foreta eller bekrefte vigsler, fungerer de regionale religiøse domstolene også som "Commissioner of Oaths". Dette innebærer at en kan få skriftlige erklæringer avlagt under ed, legalisert av domstolen.

3.1 REGISTRERINGER AV ULIKE TYPER DATA

Mangelfulle registreringsrutiner og korrupsjon, samt bruk av egenerklæringer hvor opplysningene ikke kvalitetssikres, innebærer at så vel attester basert på uriktige opplysninger som ekte dommer kan skaffes. Dokumenter utstedt i Somaliland anses derfor å ha lav notoritet.

3.2 FØDSELSREGISTRERING FØDSELSATTESTER

Fødselsattester utstedes sjelden. Fødselsattester vil i utgangspunktet bare utstedes dersom barnet fødes på sykehus, og de aller fleste barn fødes i hjemmet. Det er imidlertid mulig ved hjemmefødsler å avlegge en erklæring under ed (affidavit) på forholdet. Både attester og erklæringer (affidavit) kan og bør bekreftes/legaliseres av Ministry of Religious Affairs i Hargeisa. Departementet skal ha oversikt over de regionale domstolenes jurisdiksjon, og over hvilke personer ved domstolene som har fullmakt til å signere dokumentene.

3.3 EKTESKAP OG SKILSMISSE

Vigsler og skilsmisser foretas ved de regionale domstolene som også utsteder vigselsattester. Det er imidlertid primært personer som bor i de aktuelle byene som vil inngå ekteskap ved disse domstolene. Personer som bor på landsbygda og i mindre byer, vil som regel gifte seg (og eventuelt skille seg) der de bor.

I disse tilfellene foretas vigselen av en person som utleder sin kompetanse som vigselsmann på bakgrunn av god kjennskap til Koranen, og lokal anerkjennelse. En slik person vil ofte ha rett til å bære tittelen *sheikh* eller *aw*.

De regionale religiøse domstolene skal ha oversikt over hvilke personer i de respektive regionene som har vigselskompetanse, og skal således i ettertid kunne bekrefte at vigselen er foretatt av en anerkjent vigselsmann.

Det finnes ikke noe system for borgerlige vigsler.

3.4 DØDSFALL

Dødsattester utstedes sjeldent og i utgangspunktet bare dersom dødsfallet inntreffer på sykehus. Det er imidlertid mulig ved dødsfall å avlegge en erklæring under ed (affidavit) på forholdet. Både attester og erklæringer (affidavit) kan og bør bekreftes/legaliseres av Ministry of Religious Affairs i Hargeisa. Departementet skal ha oversikt over de regionale domstolenes jurisdiksjon, og over hvilke personer ved domstolene som har fullmakt til å signere dokumentene.

4. SUDAN

4.1 REGISTRERING I REGI AV OFFENTLIGE MYNDIGHETER OG DERES OVERSIKT OVER LANDETS INNBYGGERE

Sudan har et sentralt folkeregister,¹⁴ men i praksis er det grunn til å anta at myndighetene ikke har oversikt over alle innbyggerne. Sudanere bosatt i byene og i urbane områder registrerer seg generelt i langt større grad enn folk i griskrendte strøk.¹⁵ Dette skyldes både at folk i byene har lettere for å oppsøke offentlige myndigheter for å bli registrert, at myndighetene gjør mer for å registrere befolkningen i urbane områder enn på landsbygda, og at befolkningen i urbane områder oftere blir møtt med krav om å framvise offentlige dokumenter enn dem som bor i rurale strøk.

Folketellinger ble gjennomført i Sudan i 1973, 1993 og 2004. Den planlagte folketellingen som skulle gjennomføres høsten 2007 er utsatt til våren 2008 (SSCCSE, 2007).¹⁶

4.2 FØDSELSREGISTRERING OG UTSTEDELSE AV FØDSELSATTESTER

Alle fødsler skal etter sudansk lov registreres hos offentlige myndigheter. Ifølge informasjon fra UNICEF med fokus på barns fundamentale rett til å bli registrert (UNICEF 2007), er 63,8 % av sudanske barn mellom 0-4 år registrert. I urbane områder er prosentandelen betydelig høyere – 82,2 %. Dette skyldes at fødsler i urbane strøk som oftest skjer på sykehus hvor fødslene automatisk registreres. I rurale områder skjer fødslene derimot hjemme, men ofte med en jordmor eller annen offentlig fødselshjelper til stede som registrerer fødselen. Der hvor jordmor ikke er til stede etterleves registreringsplikten i mindre grad, og andelen barn som registreres er langt lavere. Under alle omstendigheter kommer Sudan høyt på listen over prosentandel fødselsregistrering blant afrikanske land (ibid.).

¹⁴ Dette registeret er ikke elektronisk. Se IRB 2007a for mer informasjon om utstedelse av ID-dokumenter i Sudan.

¹⁵ Mindre enn 8 % av befolkningen er nomader, ca 29 % bor i urbane områder og ca 63 % bor i spredte rurale bosetninger.

¹⁶ Denne folketellingen er avgjørende for gjennomføringen av de planlagte valgene i landet i 2009. Se UNFPA 2007.

Det er Birth and Death Register v/Department of Statistics¹⁷ som har ansvaret for utstedelse av fødselsattester.¹⁸ Personer som ikke er registrert og dermed ikke har fødselsattest, kan henvende seg til fødselsregisteret for å få en bekreftelse på at det ikke foreligger en registrering. Dette dokumentet legges deretter frem for helsekommisjonen (Health Commision) som kan utstede et erstatningsdokument ("substitute health document") som gir en indikasjon på vedkommendes fødselsår/dato, men ikke nødvendigvis med fødselssted. Fødselsdatoen på denne typen dokument er som oftest satt til 1. januar og et antatt fødselsår. Fødselsattest eller erstatningsdokument er nødvendig for å få utstedt ID-kort, statsborgerbevis og pass (IRB 2007a, Sudans ambassade i Oslo, 3. januar 2008).

4.3 EKTESKAP OG SKILSMISSE

Den sudanske familieloven Muslim Personal Law Act 1991, er basert på sharia. Vigsler blant *muslimer* skjer ofte i hjemmet med en representant fra en sharia-domstol til stede. Han fyller ut et registreringskjema sammen med ektefellene, og dette blir registrert og arkivert hos myndighetene. På bakgrunn av denne registreringen utstedes vigselsattest. *Kristne* gifter seg vanligvis i kirken, og det er den aktuelle kirken som registrerer ekteskap og utsteder vigselsattest. Både muslimer og kristne kan vies ved sivile domstoler og disse ekteskapene registreres av myndighetene i motsetning til ekteskap inngått i kristne kirker.¹⁹ I deler av Sudan er imidlertid tilgangen på vigselspersoner begrenset, særlig gjelder dette i Darfur-området og Øst-Sudan, og i disse områdene inngås ekteskap ofte på tradisjonell måte og uten påfølgende registrering. Ekteskapsalderen i Sudan er 18 år for menn og 16 år for kvinner. Det kan gjøres unntak fra aldersgrensen, men det skal da foreligge samtykke fra verge, eventuelt en dommer.

Tradisjonelle ekteskap er også juridisk gyldige i Sudan, men de garanterer ikke kvinnen juridiske rettigheter ved en eventuell skilsmisse.

Sudanske vigselsattester skal ha et stempel fra domstolen (eventuelt kirken) hvor ekteskapet ble inngått eller registrert. Dokumentet skal også verifiseres/stemples av Justismyndighetene samt det sudanske Utenriksdepartementet. Men dokumenter kan være ekte og utstedt av kompetent myndighet selv om de mangler de nødvendige stemplingene (verifiseringsrapport 12. november 1999).

Det er tre former for skilsmisse i henhold til islamsk lov – *talaq*, *khul* og *tafriq*.²⁰

Skilsmisser registreres normalt ikke hos myndighetene, men personer som har inngått vigsel hos en sivil domstol (borgerlig vigsel) kan få skilsmissekjennelse fra samme domstol.

¹⁷ Ifølge adm.attaché v/Sudans ambassade i Oslo er Department of Statistics underlagt Ministry of the Cabinet, ikke Ministry of Social Affairs.

¹⁸ Landinfo er i besittelse av kopi av sudanesisk fødselsattest.

¹⁹ Se Embassy of the United States, Khartoum, Sudan 2001 for mer informasjon. Landinfo er i besittelse av kopier av sudanesiske vigselsattester.

²⁰ Se for eksempel Uhlman 2004 og Dahl 1992.

4.4 DØDSFALL

Department of Statistics v/ Birth and Death Register i Khartoum registrerer dødsfall og kan utstede dødsattester. I de tilfellene hvor dødsfallene har skjedd utenfor sykehus eller tilbake i tid uten etterfølgende registrering, kan avdøde slektninger henvende seg til myndighetene i Khartoum for registrering og utstedelse av bekreftelse.

4.5 ID-KORT

ID-kort utstedes av Innenriksdepartementet (Ministry of Interior Affairs) til alle sudanere over 18 år. Dette kortet har lyseblått omslag og inneholder bilde, personalia, fingeravtrykk og opplysning om blodtype og eventuelle sykdommer. Man må møte personlig for å søke om kortet. Det må betales en avgift for å få ID-kort, men denne kostnaden er pt ikke kjent (Sudans ambassade i Oslo, 3. januar 2008).

4.6 PASS

Pass utstedes også av Innenriksdepartementet. Passene er gyldig i ti år, men må fornyes fem ganger i løpet av denne perioden, dvs annethvert år (Sudans ambassade i Oslo, 3. januar 2008). Fornyelsene kan gjøres enten ved Innenriksdepartementet eller via sudansk ambassade i utlandet (ibid, se også IRB 2007b for mer informasjon om rutiner for passutstedelse).

4.7 NASJONALITETSBEVIS

Nasjonalitetsbeviset er et grunnleggende dokument for sudanske borgere. Uten dette kan man for eksempel ikke avlegge eksamen ved skoler eller universitet, og man kan heller ikke få utstedt pass. Beviset utstedes etter søknad av Innenriksdepartementet og har et grønt omslag. Det inneholder bilde, personalia, fars navn, fingeravtrykk og opplysninger om stammetilhørighet. Hvis man ikke kan fremlegge fødselsattest som dokumenterer personalia, må man ha ett vitne som kan bekrefte opplysningene (ibid).

5. REFERANSER

Skriftlige kilder

- AWDAL NEWS NETWORK, 2007. Somali govt starts issuing new e-passports. *Afrol News*, 28. mars. Tilgjengelig fra <http://www.afrol.com/articles/24890> [nedlastet 1.februar 2008].
- CRD, 2005. *Traditional Governance in Somalia. South Central Somalia*. Nairobi: Centre for Research and Dialogue Somalia, 28. mars. Tilgjengelig fra: <http://info.worldbank.org/etools/docs/library/153065/southcentralsomalia.pdf> [nedlastet 14. desember 2007].
- CENTRAL BUREAU OF STATISTICS, SUDAN. Tilgjengelig fra <http://www.cbs.gov.sd/> [nedlastet 10. desember 2007].
- COOK, T.D. 2005. *Embracing the Promise of Peace. Citizen Views on Sudan's Future after the CPA. Findings from Focus Groups with Men and Women in Northern Sudan*. Nairobi: National Democratic Institute (NDI), 10. desember. Tilgjengelig fra http://www.accessdemocracy.org/NDI/usr_search.asp?SearchType=adv&DocURL=doc&DocType=0&RC=135&TS=0&Author=0&Publisher=1&Date=0&keywords [nedlastet 11.desember 2007].
- DAHL, TOVE STANG, 1992. *Den muslimske familie*. Oslo: Universitetsforlaget.
- EMBASSY OF THE UNITED STATES, KHARTOUM, SUDAN, 2001. *Getting married*. Khartoum: Embassy of the United States, februar. Tilgjengelig fra http://khartoum.usembassy.gov/getting_married.html [nedlastet 4. februar 2008].
- HELANDER, B, ingen dato. *Somalier møter Sverige. "Varför kommer de inte i tid?" – Några synpunkter på somalisk tidsuppfattning*.
- IRB, 1990a. *Somalia: Information regarding the status of marriage documentation in Somalia*. Ottawa: Immigration and Refugee Board of Canada, 1. januar. Tilgjengelig fra <http://www.unhcr.org/cgi-bin/texis/vtx/refworld/rwmain?page=category&docid=3ae6aba650&skip=&category=COI&type=QUERYRESPONSE&coi=SOM> [nedlastet 4. februar 2008].
- IRB, 1990b. *Somalie: Les cartes d'identités sont-elles obligatoires? A partir de quel âge?* Ottawa: Immigration and Refugee Board of Canada, 1. juli. Tilgjengelig fra <http://www.unhcr.org/cgi-bin/texis/vtx/refworld/rwmain?page=category&docid=3ae6abdd58&skip=&category=COI&type=QUERYRESPONSE&coi=SOM> [nedlastet 4. februar 2008].

- IRB, 1991. *Somalia: Information on the naming of children*. Ottawa: Immigration and Refugee Board of Canada, 1. april. Tilgjengelig fra <http://www.unhcr.org/cgi-bin/texis/vtx/refworld/rwmain?page=category&docid=3ae6ac0848&skip=&category=COI&type=QUERYRESPONSE&coi=SOM> [nedlastet 4. februar 2008].
- IRB, 1993. *Somalia: Information on the mayor of Mogadishu during 1990-1992 and whether the city of Mogadishu issued identity cards and the reasons behind their issuance*. Ottawa: Immigration and Refugee Board of Canada, 1. januar. Tilgjengelig fra <http://www.unhcr.org/cgi-bin/texis/vtx/refworld/rwmain?page=category&docid=3ae6acd23c&skip=&category=COI&type=QUERYRESPONSE&coi=SOM> [nedlastet 4. februar 2008].
- IRB, 1994. *Somalia: Information on the procedure for the issuing of identity cards*. Ottawa: Immigration and Refugee Board of Canada, 1. oktober. Tilgjengelig fra <http://www.unhcr.org/cgi-bin/texis/vtx/refworld/rwmain?page=category&docid=3ae6acb447&skip=&category=COI&type=QUERYRESPONSE&coi=SOM> [nedlastet 4. februar 2008].
- IRB, 1998. *Somalia: Period when Somalia stopped issuing driving licences in the Italian language*. Ottawa: Immigration and Refugee Board of Canada, 1. juni. Tilgjengelig fra <http://www.unhcr.org/cgi-bin/texis/vtx/refworld/rwmain?page=category&docid=3ae6ac5b4a&skip=&category=COI&type=QUERYRESPONSE&coi=SOM> [nedlastet 4. februar 2008].
- IRB, 2007a. *Sudan: Information on the various identity documents in Sudan and the names of the agencies that issue them*. Ottawa: Immigration and Refugee Board of Canada, 28. februar. Tilgjengelig fra http://www.irb-cisr.gc.ca/en/research/rir/index_e.htm?action=record.viewrec&gotorec=450950 [nedlastet 4. februar 2008].
- IRB, 2007b. *Sudan: Passport issuance and renewal procedures*. Ottawa: Immigration and Refugee Board of Canada, 28. februar. Tilgjengelig fra http://www.irb-cisr.gc.ca/en/research/rir/index_e.htm?action=record.viewrec&gotorec=450949 [nedlastet 4. februar 2008].
- IRB, 2007c. *Somalia: Means, apart from the Somali government and the Office of the United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), to obtain documentation from sources inside or outside Canada that could assist in the identification process for Somalis*. Ottawa: Immigration and Refugee Board of Canada, 9. mai. Tilgjengelig fra http://www.irb-cisr.gc.ca/en/research/rir/index_e.htm?action=record.viewrec&gotorec=451196 [nedlastet 4. februar 2008].
- LANDINFO. 2007. *Temanotat: Afrika sør for Sahara – om dokumenter og offentlig forvaltning*. Oslo: Landinfo, 21. august. Tilgjengelig fra www.landinfo.no [nedlastet 4. februar 2008].

- NORGES AMBASSADE I KENYA, 2007. E-postkontakt om somaliske dokumenter, desember.
- REUTERS, 2007. Somali govt praises Kenya for honoring passports. *Reuters*, 16. februar. Tilgjengelig fra <http://www.alertnet.org/thenews/newsdesk/L16926433.htm> [nedlastet 4. februar 2008].
- SHARMA, A.K. 1993. Conducting a Reliable Census in Somalia. I AIDID, MOHAMMED FARAH & SATYA PAL RUHELA: *The Preferred Future Development in Somalia*. New Delhi: Vikas Publishing House. Tilgjengelig fra http://www.civicwebs.com/cwvlib/africa/somalia/1993/preferred_future_development/chapter_14.htm [nedlastet 4. februar 2008].
- SSCCSE, 2007. *The Pilot Census is almost here!* Juba: Southern Sudan Commission for Census, Statistics and Evaluation. Tilgjengelig fra <http://www.scccse.org/blog/> [nedlastet 4. februar 2008].
- TRANSPARENCY INTERNATIONAL, 2007. *Corruption Perception Index 2007*. Berlin: Transparency International, 11. august. Tilgjengelig fra http://www.transparency.org/policy_research/surveys_indices/cpi/2007 [nedlastet 4. februar 2008].
- TØNNESEN, L, 2007. *Gendered Citizenship in Sudan: Competing perceptions of women's civil rights within the family laws among Northern and Southern Elites in Khartoum*. Bergen: Chr.Michelsens Institute. Tilgjengelig fra <http://www.cmi.no/publications/search/?q=Gendered+citizenship+in+Sudan&search=OK> [nedlastet 4. februar 2008].
- UDLÆNDINGESTYRELSEN & STATENS INNVANDRARVERK, 1997. *Rapport fra nordisk fact-finding mission til Mogadishu, Somalia*. København: Udlændingestyrelsen.
- UHLMAN, KRISTINE, 2004. *Overview Of Shari'a and Prevalent Customs In Islamic Societies – Divorce and Child Custody*. Ann Arbor, MI: ExpertLaw, januar. Tilgjengelig fra http://www.expertlaw.com/library/family_law/islamic_custody-2.html [nedlastet].
- UNFPA, ingen dato. *Fifth Population Census of Sudan*. Khartoum: UN Population Fund. Tilgjengelig fra <http://sudan.unfpa.org/census/background.htm> [nedlastet 4. februar 2008].
- UNICEF, 2007. *Birth Registration – Percentage of children registered (0-4 years), by place of residence*. New York: UNICEF, mars. Tilgjengelig fra <http://www.childinfo.org/areas/birthregistration/countrydata.php?cat=2> [nedlastet 4. februar 2008].
- US DEPARTMENT OF STATE, ingen dato. *Somalia Reciprocity Schedule*. Washington DC: US Department of State, Bureau of Consular Affairs. Tilgjengelig fra http://travel.state.gov/visa/frvi/reciprocity/reciprocity_3671.html#docs [nedlastet 4. februar 2007].

- US LIBRARY OF CONGRESS, 1991. *Country Studies. Sudan. The legal system*. Tilgjengelig fra [http://lcweb2.loc.gov/cgi-bin/query/r?frd/cstdy:@field\(DOCID+sd0111\)](http://lcweb2.loc.gov/cgi-bin/query/r?frd/cstdy:@field(DOCID+sd0111)) [nedlastet 4. februar 2008].

-

Muntlig kilde

- SUDANS AMBASSADE I NORGE, 2008. Telefonsamtale med administrativ attaché, 3. januar.